

VOELSPRIET nieuws met een slakkengang

Nieuwsblad Atlasproject Nederlandse Mollusken

Landslakken | Zeemollusken | Brakwater | Zoetwater | Malacologen | Wetenschap | Literatuur

Uitgave ANM/7e Jaargang nr. 1 / juli 2008 / redactie: R.H. de Bruyne, I. van Lente, H. Roode, C.M. Neckheim & ANM. Kopij: anemoon@cistron.nl / rhdebruyne@yahoo.nl / r.h.debruijne@uva.nl / website: www.anemoon.org

Bedreiging voor de Oesters? *Urosalpinx cinerea* levend bij Yerseke!

VAN ONZE VERSLAGGEVER: In de herfst van 2007 vonden Marianne Ligthart en Marco Faasse minstens 15 levende exemplaren van een exotische slak: de oesterboorder *Urosalpinx cinerea*. De dieren werden gevonden op de oesterpercelen van Gorishoek. De vondst van jonge dieren wijst op een mogelijke, succesvolle voortplanting hier.

Europese oesterboorder *Urosalpinx cinerea*. Ruim 15 levend gevonden bij Gorishoek. Leuk voor/tegen de Japanse oester? (Foto: M. Ligthart)

Het oorspronkelijke leefgebied van de Amerikaanse oesterboorder is de oostkust van Amerika. Al in 1927 wordt de 'American oyster tingle' voor het eerst in Europa aangetroffen bij Essex en Kent tussen import van de Amerikaanse oester *Crassostrea virginica*. Tot op heden bleef de verspreiding tot deze streken beperkt. De natuurlijke verspreiding van de Amerikaanse oesterboorder is traag. Volwassen slakken leggen maar geringe afstanden af en hebben geen vrijzwemmend larvenstadium. De vaasvormige eikapsels die aan harde substraten worden bevestigd leveren na 8 weken volledig ontwikkelde slakjes die meteen al fourageren op oesterbroed.

In Zeepaard 68(1) en op het forum van Stichting ANEMOON noemt Ligthart vooral de handel in schelpdieren als oorzaak voor een verdere verspreiding. De Amerikaanse oesterboorder is zo waarschijnlijk ook in Nederland terecht gekomen: mosselzaad-importen uit Essex en Kent zijn vanaf 2005 uitgestrooid in de Oosterschelde bij Gorishoek om hier verder opgekweekt te worden. (Zie verder pag. 3)

Nu ook de gevlekte koffieboon!

ZEELAND: Na recente vondsten van het Ongevekte Koffieboontje *Trivia arctica*, zijn nu onlangs ook levende exemplaren van het nauw verwante Gevekte Koffieboontje *Trivia monacha* in de omgeving van de Oosterschelde gevonden. Deze kleine Kauriesoort was al bekend van zeldzame strandvondsten. Daarbij ging het echter om aanvoer met plastic, rubber e.d. In april 2008 vond E. Speksnijder echter op Wakame wier bij Neeltje Jans een levend dier. Vervolgens troffen op 4 mei 2008 Paul en Maria Engels tijdens een duik bij Burghsluis in de Oosterschelde een tweede levend exemplaar aan. Inmiddels vragen velen zich af, met de fotograaf die een dier uit de Oosterschelde op foto wist vast te leggen: "is dit het begin van een nieuwe invasie?" (Zie verder pag. 4)

Gevlekt Koffieboontje, *Trivia monacha* Oosterschelde 2008. (Foto: P. van Bragt)

Brakwater-strandschelp *Rangia cuneata*: nieuw voor Nederland; gevonden in het IJ bij Amsterdam!

AMSTERDAM: Het is juni en het is droog, althans boven water. In een bijzonder spannend filmpje op de Amsterdamse stadsvender AT5 gaan drie mannen 'op expeditie': Martin Melchers, Rob Moolenbeek en de schipper van een vissersbootje. Al snel is duidelijk wat ze doen: Martin gaat gekleed overboord (expres in waadbreek) op een ondiepe plek in het IJ, met een schepnet...

Na wat schepwerk komt er een Eureka-achtige uitroep: "Ik heb er een!". Gevonden is een levende tweekleppige van een soort die nog niet eerder uit Nederland bekend was: *Rangia cuneata* (Sowerby, 1831). Moolenbeek vertelt intussen aan de verslaggeefster van 'Kort Amsterdams' van de zender AT5 dat hij enige jaren geleden deze soort zag uit België en hem daarom meteen herkende toen Martin er onlangs mee aankwam zetten. Het nu gevangen exemplaar is onmiskenbaar en de expeditie is geslaagd!

Rangia cuneata is een typisch voorbeeld van een 'invasieve species' een soort die

van elders (in dit geval Amerika) met bijvoorbeeld ballastwater ons land bereikte en zich daar heeft weten te vestigen. Eerst nog stiekem, want zoals nu blijkt zitten er al 2- of zelfs 3-jarige dieren tussen. Maar nu is het dus uitgelekt. Het filmpje is te bekijken via www.kortamsterdams.nl en dan zoeken op trefwoord 'cuneata'.

Deze aparte tweekleppige behoort tot de familie Mactridae die de Nederlandse naam 'strandschelpen draagt'. In het filmpje op AT5 wordt de soort daarom 'Amerikaanse strandschelp' genoemd. Een iets meer passende naam zou zijn 'Brakwaterstrandschelp'. Het is namelijk geen mariene 'strandsoort', zoals alle andere Nederlandse strandschelpen (waaronder ook een andere Amerikaan: *S. solidissima*), maar juist deze *cuneata* woont als bijna enige uit deze familie in zoet water met een licht zoutgehalte (brak water). Vandaar ook het voorkomen in het Amsterdamse IJ. En inderdaad zijn er ook 'strandjes' langs brakwatergebieden, dus het is wel echt een 'strand' schelp. (IL/RHB)

Expeditie bij Amsterdam: boven 3 heren plus boot. Midden: "gevonden, Eureka!" Onder: *Rangia cuneata* een Brakwater-strandschelp.